

Edb-begreber i skriveundervisningen

Af Kaj Søndergaard

Edb-indhold	2
Edb-undervisning	2
Førskrivefase	3
Skrivefasen	4
Forbedringsfasen	4
Offentliggørelse	5
Evaluering	5
Processen og den daglige undervisning	6

Edb skal integreres i alle skolens fag. Sådan står der i forordet til bogen 'Formål og centrale kundskabs- og færdighedsområder', men hvad indebærer det? Læreren laver sin årsplanlægning ud fra folkeskolens formål og fagenes læseplaner, og i dem står der, at edb skal integreres. Det vil sige, at ud over fagets mål er der også nogle mål for faget edb, der skal tilgodeses.

Edb-indhold

I løbet af skoleforløbet skal eleverne lære at bruge computeren som et naturligt arbejdsredskab. Dette indebærer, at de behersker grundlæggende edb-færdigheder, som de skal have lært, bl.a. i forbindelse med skriveundervisningen. Der skal hele tiden ske en udvikling af elevernes kendskab til computerens betjening og begreber. Læreren i det enkelte fag skal altså ud over det rent faglige også undervise eleverne i edb. Det påhviler således alle lærere at bidrage til eleverne almene uddannelse i grundlæggende edb-kendskab.

Edb-undervisning

Traditionel undervisning i edb har i mange år foregået ved, at et programs funktioner er blevet vist og gennemgået, hvorefter eleverne har gennemarbejdet et eksempel efter en opskrift, f.eks. på hvordan man laver et skema. Herefter arbejdes der med øvelser, der ligner eksemplet. I undervisningen har der ikke indgået overvejelser over, hvilken betydning den pågældende funktion havde.

Når edb-undervisningen i skolen skal integreres i fagene, er det ud fra den betragtning, at edb-funktioner og -begreber ikke kan stå som enkelte faglige emner, men skal indgå i en meningsfuld sammenhæng.

Man kan også sige, at det ikke har noget formål at kende en bestemt funktion i et edb-program, hvis man ikke ved, hvad den skal bruges til.

Edb læres ikke kun for edb's skyld, men fordi det har en funktion og betydning, både i det pædagogiske og faglige arbejde.

Computeren i undervisningen

Computeren bruges i mange sammenhænge i skolen, men den mest dominerende er uden tvivl som skrive-redskab, og derfor bliver det ofte i faget dansk nogle af de grundlæggende edb-begreber skal læres.

Denne artikel giver en anvisning på, hvordan edb-begreberne kan indgå i procesorienteret skriveundervisning. De forskellige faser i procesorienteret skrivepædagogik kan have andre betegnelser end de her anvendte, afhængig af hvilke pædagoger der står bag.

Førskrivefase

I denne fase indsamles ideerne i en brainstorm. Derefter udvælges de ideer, der skal bruges, og de ordnes i en logisk rækkefølge.

Hurtigskrivning, idémylder, tankekort indgår i denne fase.

Informationssøgning hører også til i denne fase, og den kan foregå mange steder:

- bøger
- interviews
- film
- Internet
- Cd-rom
- forespørgsler
- billeder
- ..

Forfatteren bestemmer, i hvilken genre der skal skrives.

Edb-indhold

Selv om det ikke er første gang, eleverne anvender computeren i en undervisningssituation, skal læreren være opmærksom på, om eleverne behersker de grundlæggende begreber og teknikker ved edb-anvendelse.

Grundlæggende begreber

Computerens dele.

Gemme og hente (filer). Herunder hvor de gemmes.

Grundlæggende betjening

Tænd/sluk.

Starte tekstbehandling.

Skrive: Store/små bogstaver, kendskab til tastatur, rette, slette..

Gemme tekst, hente tekst, udskrive.

Supplerende begreber og betjening

Internet og søgning på Internet.

Brug af databaser på Cd-rom.

Skrivefasen

På baggrund af overvejelserne i første fase skrives første udkast.

Det drejer sig om at få formuleret sit indhold og det kan være en fordel at skrive hurtigt uden at tænke på formelle regler, der kan hæmme eller blokere for skrivningen.

Teksten kan skrives i et dialogsamarbejde, hvor den bliver til i samarbejde mellem eleverne.

Edb-indhold

Edb-indholdet i foregående fase suppleres og udbygges gennem skoleforløbet. Læreren skal være opmærksom på, at eleverne har hensigtsmæssige arbejdsvaner ved computeren.

Begreber

Der arbejdes med kopier.
Teksten som en streng.

Betjening

Arbejde i vinduer, flere programmer åbne samtidig.
Flytte afsnit (klip, kopier, sæt ind).
Gem, Gem som.

Forbedringsfasen

Teksten læses igennem af forfatteren, når det første udkast er skrevet. Måske vil han læse den højt for sig selv, så man kan høre, om formuleringerne lyder rigtige.

En del af forbedringsfasen kan være responsfasen, hvor man lader en anden kommentere sin tekst.

Responserne kan have forskellige former:

- En kammerat/kammeratgruppe læser teksten igennem og giver respons.
- Læreren læser teksten igennem og giver respons.

Følgende grundprincipper for respons bør følges:

- Fremhæv positive sider ved teksten
- Stil konkrete spørgsmål til teksten
- Lad responsen dreje sig om indholdet i første omgang
- Respekter, at forfatteren ejer sin tekst.

Responserne kan foregå flere gange.

Det er svært at give kvalificeret respons. Både som lærer og elev er det noget, man skal lære.

Edb-indhold

Teksten kan betragtes på skærmen eller på papir. Både skærmskriften og udskriften skal være med en opsætning, så læsning kan foregå uden store problemer. Det kan være hensigtsmæssigt at have en lidt større linjeafstand end normalt, så kommentarer og rettelse kan indføres.

Gode arbejdsvaner skal grundlægges tidligt i skoleforløbet. Herunder en fornuftig skriveteknik på tastaturet. Det betyder ikke, at eleverne skal lære at skrive blindskrift.

Betjening

Enkel formatering (linjeafstand, skrifttyper og størrelse).

Offentliggørelse

Når teksten skal offentliggøres vælges formen efter modtagegruppen.

Sker offentliggørelsen på papir skal layout tilpasses efter tekstens indhold og modtagegruppen.

Edb-indhold

Ud over at kunne anvende de forskellige formateringsværktøjer i tekstbehandlingen, skal eleverne lære enkle layout-principper, så de kan tilpasse layout til tekstens indhold og funktion.

Skrifttyper- og størrelse.

Brug af skema, spalter, Clip Art mv.

Vis udskrift, udskrift.

Evaluering

Når teksten er færdig, evalueres skriveprocessen. Teksten er et slutprodukt, der skal fremstå som et helt og færdigt produkt.

Det har ikke noget formål at læreren begynder at rette og korrigere i det færdige produkt. Langt vigtigere er det at snakke med eleven om, hvilke forandringer teksten har gennemgået.

Edb-indhold

Elever og lærer drøfter undervejs, hvorledes computeren påvirker arbejdsprocessen.

Processen og den daglige undervisning

Den procesorienterede skrivepædagogik har som sit væsentligste element, at eleven under hele arbejdet er i dialog med sig selv, kammerater eller lærere. Det har ikke nogen mening at foreslå rettelser eller påpege rettelser i et færdigt produkt, når processen har omfattet hele forløbet.

Ovenstående faser kan alle indgå i skriveforløbet, men den enkelte lærer vurderer naturligvis, i hvilke situationer alle faser skal gennemføres. Elementer af processen kan fylde mere eller mindre afhængig af elevgruppen, og hvilket mål der er med det enkelte forløb.